

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

بررسی جایگاه آموزش و پرورش استان آذربایجان غربی در گرایش دانش

آموزان دختر (دختران روستایی و عشایری)

به رشته های علمی - کاربردی کشاورزی و توسعه کار آفرینی

عبداله واصف^۱، زیبا امید باراندوزی^۲

چکیده

بهره گیری از نیروی شگرف زنان برای دستیابی به رشد و توسعه با شیوه های زندگی موجود در ایران (عشایری، روستایی، شهری) و بهره گیری از اندیشه های خلاق و سازنده زنانی که نیمی از جمعیت کشور و تربیت کنندگان نیم دیگر آن می باشند باید مورد توجه برنامه ریزان ملی قرار گیرد فرایند تغییر و تحول مستمر و پر شتاب در آغاز هزاره سوم میلادی، از عمده ترین جریانهای حاکم بر حیات بشری است که فرایند کار آفرینی و خلاقیت اساس این دگرگونی است لذا با توجه به شرایط اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی استان، بازبینی مدارس مهارتی ورشته های مورد نیاز آن جهت نهادینه شدن فرهنگ کار آفرینی در جامعه دانشی امروز، پیوند بین دو فرهنگ کار و علم در جامعه با تربیت معلمان کار آفرین و مخصوصا در بین زنان عشایری و روستایی و در نقاط مرزی استان ضروری است.

این مقاله حاصل تحقیقی است که جامعه آماری آن شامل کلیه دانش آموزان دختر استان به تعداد ۶۹۱۱۸ نفر در سال ۸۶-۸۵ بوده و از روش نمونه گیری تصادفی - طبقاتی و به تفکیک رشته های متوسطه نظری و مهارتی به تعداد ۵۰۰ نفر با استفاده از فرمول کوکران انتخاب و پس از جمع آوری داده ها از طریق پرسشنامه لیکرت و با روش آزمون آماری - نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و روش تحقیق از نوع توصیفی زمینه یاب میباشد. سوالات اصلی تحقیق عبارتند از:

در گذر از جامعه سنتی به جامعه اطلاعاتی، آیا زن روستایی و عشایر فاقد تواناییهای لازم در کسب مهارتهای زندگی در زمینه تصمیم گیری، خلاقیت، آگاهی از حقوق قانونی و کسب در آمد و سلامت روان مخصوصا در خانواده های چند همسری، نقش سازنده ای خواهد داشت؟

آیا آموزش و پرورش معلمان کار آفرینی جهت همگام شدن با دنیای متحول کنونی برای تربیت دانش آموزان تاثیر گذار خواهد بود؟

^۱ . عضو هیئت علمی مجتمع آموزش عالی شهید باکری جهاد کشاورزی استان آذربایجانغربی ، Avasef ۲۰۰۷ @ yahoo . com

^۲ . مدرس دانشگاه جامع علمی کاربردی و دبیر دبیرستانهای ارومیه

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

در شرایط کنونی ضروری است درجهت ایجاد رشته‌های جدید و مخصوصاً رشته‌های مهارتی آموزش و پرورش مرتبط با کشاورزی و دامپروری و توسعه بنگاه‌های زود بازده اقتصادی با تاکید بر کارآفرینی و با توجه به زمینه‌های اقتصادی و نیاز جامعه و گسترش فرهنگ کارآفرینی و خود اشتغالی و ارتقاء فرهنگ مردم در خصوص آموزش دختران ، کار کارشناسی انجام گیرد تا روشهای علمی با کارهای سنتی آمیخته گردد زیرا تعداد دانش آموزان ازمقطع نظری به پیش دانشگاهی به علت کاردر مزارع و دامداریها و عوامل خاص فرهنگی استان کاهش پیدا کرده است .

کلید واژه ها: آموزش و پرورش مهارتی - کار آفرینی - نیاز آموزشی - توسعه فرهنگی - گرایش

Archive of SID

مقدمه

با بررسی تاریخ روشن می‌شود که یکی از ارکان اساسی و مهم توسعه و پیشرفت و انتقال ارزش‌ها و میراث فرهنگی، نظام آموزش و پرورش است و هیچ تمدن بزرگی بی ارتباط با نهاد آموزشی نبوده است و آموزش و پرورش از قدیمی‌ترین و اساسی‌ترین نهادهای اجتماعی و فرهنگی است که با نهادهای خانواده، دین، اقتصاد و سیاست رابطه‌ای تنگاتنگ و محکم دارد. چرا که تحول مستمر در هر یک از نهادهای فوق‌الذکر در ارتباط مستقیم با آموزش و پرورش است زیرا از طریق نهاد تعلیم و تربیت، ارزش‌ها، نگرش‌ها دانش‌ها و مهارت‌ها از نسلی به نسل دیگر و از جامعه‌ای به جامعه دیگر منتقل می‌شود و از طرفی با پرورش نیروهای متعهد و متخصص، زمینه تغییر و نوآوری، ایجاد تحرک اجتماعی، گسترش علم و اخلاق و تکنولوژی، تولید فکر و کارآفرینی (ایجاد فرصت‌های شغلی مستقیم و غیر مستقیم) در شاخص‌های رشد و توسعه ملی می‌گردد، اما متأسفانه برنامه ریزی منطقه‌ای و محلی در نظام آموزش و پرورش فعلی جایگاهی نداشته و غالباً برنامه ریزی از بالا به پایین و به صورت متمرکز و بر خلاف سیاست عدم تمرکز گرایي اعمال می‌گردد، به گونه‌ای که برنامه‌های درسی و آموزشی و نیروی انسانی در مناطق روستایی و عشایری و شهری، گرمسیر سرد سیر، کوهستانی و بیابانی، کنار و دریا و کویری و ... یکسان و فاقد تناسب با شرایط و نیازها اما متفاوت از نظر امکانات و تجهیزات و شرایط برخورداری (نیروی انسانی و غیره) می‌باشد. یعنی عدم تعادل بین مؤلفه‌های آموزش و پرورش و عدالت آموزشی و اجتماعی و اقتصادی کاملاً مشهود و رنج‌آور است. (نیاز محور نبودن آموزش و پرورش)

آموزش کارآفرینی مقوله مهمی است که کشورهای پیشرفته در فرآیند توسعه اقتصادی و اجتماعی توجه جدی نموده‌اند و پرورش کارآفرینان را در اولویت برنامه‌های توسعه خود قرار داده‌اند که با سیاستگذاری و پشتیبانی اجرایی دولت‌ها شامل فرهنگ‌سازی و ترویج روحیه کارآفرینی، اصلاحات ساختاری و نهادسازی، ایجاد موسسات آموزشی دولتی خصوصی و کمک به راه‌اندازی و اداره کسب و کارهای کوچک، آموزش کارآفرینی از طریق مدارس، دانشگاه‌ها و آموزشگاه‌های از راه دور، مشاوره‌های مالی - فنی مدیریتی و اطلاع‌رسانی دولتی بوده است. در کشور ما که آموزش کارآفرینی از چند سال گذشته آغاز شده نیازمند مکانیزم‌های اجرایی و عزم ملی در سایه همکاری دولت و بخش خصوصی است و می‌بایست راه کارهای مشابه کشورها توسعه یافته از مرحله آموزش در مدارس ابتدایی و از کودکی را در این زمینه بکار ببندیم. تا موجب توسعه اقتصادی و اجتماعی، افزایش درآمد سرانه، ارتقا سطح زندگی مردم ایجاد موقعیت‌های صنعتی و تولیدی و کشاورزی و حضور و تحرک بیشتر در بازارهای جهانی شود.

از آنجا که توسعه یافتگی جزء آمال و آرزوهای هر جامعه است و یکی از مباحث اساسی در زمینه توسعه میزان بهره‌گیری درست و منطقی از استعدادها و توانایی‌های نیروی انسانی می‌باشد لذا آموزش زنان در بالا بردن عزت نفس آنان و مشارکت‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و سیاسی و بویژه اشتغال ضروری است و رتبه استان آذربایجان غربی بر اساس توسعه انسانی در آخرین رتبه‌ها یعنی قبل از کردستان و سیستان و بلوچستان می‌باشد.

هرچند که در تعریف آمایش سرزمین و اصول قانون اساسی و مخصوصاً اصل ۴۸ آن ارتقاء سطح زندگی مردم و رفع تبعیض از موارد خوشرنگ آن است و فقط نقش آموزش و پرورش در برخورداری کودکان عشایر از آموزش ابتدایی بدون تبعیض در خصوص دختران و پسران با وجود تمام مشکلات و بودجه کم قابل تحسین است. امید است با توجه به نقش این نهاد در حفظ انسجام ملی و اتحاد اسلامی و هویت ایرانی، وحدت و یکپارچگی و مقابله با تهاجم فرهنگی و سایر زمینه‌های زندگی از جمله ارتقاء سطح زندگی، بهداشتی و جمعیتی و شاخصه‌های توسعه انسانی (امید به زندگی، سطح سواد و درآمد سرانه) آموزش و پرورش عشایری و روستایی در توسعه کارآفرینی مورد توجه بیشتر قرار گرفته و در مصوبات مجلس و در درون سازمان آموزش و پرورش از نظر بودجه و نیروی انسانی و تجهیزات و (IT) تصمیمات جدی اتخاذ گردیده و در نهایت به مرحله اجرا گذاشته شود.

بیان مسأله

از آن جهت که نیمی از جمعیت عشایری روستایی کشور را زنان تشکیل می‌دهند و دختران دبستانی امروز ما مادران فردا می‌باشند و نیاز مبرم به آموزش دارند، باید در این زمینه چاره‌ای اندیشید. بر اساس بررسی‌های عملی آمده، حقوق زنان و دختران عشایر در همه زمینه‌ها نا دیده گرفته شده و از سوی دیگر به دلیل بی‌توجهی به آموزش دختران و حساسیتی که نسبت به فرستادن دختران به کلاس آقایان در بین عشایر وجود دارد ضرورت استفاده از نیروی زن به دلایل آموزش دختران در زمینه‌های آموزشی، بهداشتی، اخلاقی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی ضروری است. (محمود آبسالان، کرمان، ۱۳۸۵)

فرایند تغییر و تحول مستمر و پرشتاب در آغاز هزاره سوم، از عمده‌ترین جریانهای حاکم بر حیات بشری و از مهم‌ترین مشخصات بارز آن به شمار می‌رود و فرایند کارآفرینی و خلاقیت که اساس تغییر و تحول است در این خصوص نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای دارد تغییر را نمی‌شود متوقف کرد اما می‌شود برنامه‌ریزی نمود (پیتر دراگر) در اثر گسترش شگرف صنعت و تکنولوژی در قرن نوزدهم، نیاز به نیروی انسانی متخصص و آموزشهای فنی و حرفه‌ای به عنوان عامل مهم تأمین نیروی مهارت یافته برای دنیای کار مطرح شد افراد، سازمانها و جوامعی که نتوانند خود را با این تحولات پرشتاب همگام

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

کنند دچار حالت ایستایی شده ، بی شک در آینده حضور فعالی نخواهند داشت . نهادینه شدن فرهنگ کارآفرینی در جامعه دانشی امروز ، مستلزم پیوند مستحکم بین دو فرم‌نگ کار و علم و نهادینه شدن این دو فرهنگ در جامعه است . تا خروجی های آموزش و پرورش برای مشتریان ارزشمند باشد

علیرغم نقش راهبردی آموزشهای فنی و حرفه ای برای رسیدن به توسعه پایدار به دلیل عدم شناخت خانواده و جامعه و عدم توجه جدی مسئولان، زمینه هدایت دانش آموزان « کم بضاعت علمی» و هوشی به آموزشهای فنی و حرفه ای فراهم شده است متأسفانه بر اساس بینشهای غلط در کشور ما هنرستانهای فنی و حرفه ای مخاطبان اصلی خود یعنی هنرآموزان و هنرجویان متفکر و خلاق را در اختیار ندارد. «محبوبه خلفی - ۱۳۸۰»

نکته مهم مورد تاکید این است که از دیدگاه مسولین نظام آموزش ، آموزشهای رسمی فنی و حرفه ای با نیازهای بازار کار در تطابق نبوده است نتیجه غایی آنکه در صورت عدم تطابق تمام و کمال آموزشهای فنی و حرفه ای با بازار کار، بر خیل بیکاران فارغ التحصیل افزوده خواهد شد. «مسعود منصوری ۱۳۷۹»

آموزش و اشتغال در اسلام مقام والایی دارد و چنانچه به دستور قرآن و رویه ائمه اطهار رفتار می کردیم یکی از پیشرفته ترین کشورهای جهان بودیم. اکنون نیز راه نجات ما از این بحران بیکاری آموزشهای فنی و حرفه ای می باشد، ضروری به نظر می رسد که متناسب با نیازها و آمایش هر منطقه شکل داده شود. «محمدعلی نیکنام. نقش آموزشهای فنی و حرفه ای در اشتغال، کارآفرینی»

گرایش خانواده ها به آموزشهای نظری و عدم اطلاع کافی از آموزشهای فنی و حرفه ای، مانع عمده ای برای تأمین نیاز جامعه و تربیت انسانهای کارآمد و کارآفرین به منظور توسعه و اعتلای کشور بوده است. «محمد نشاسته ریز- ۱۳۸۰»

با توجه به اهداف رشته های مهارتی از دانش آموختگان این رشته ها انتظار می رود که بتوانند با بکارگیری سطوحی از دانش خود در مهارت های شغلی ، دانش فنی را با نیاز های بازار پیوند زنند و محصول یا خدمت جدیدی را به جامعه ارائه دهند و یا فرایند تولید را با رفتار و بینش علمی خود بهبود بخشند ، لذا باتوجه به برنامه پنج ساله چهارم توسعه که مبتنی بر دانایی محوری است ، نظام فنی و حرفه ای و مهارتی می تواند با آموزش علمی - کاربردی منجر به گسترش مشاغل مبتنی بر دانش شده و بستر مناسبی را برای اقتصاد دانایی محور فراهم آورد با توجه مطالب فوق نظام علمی - کاربردی باید در صف اول آموزشی کشور به گسترش کارآفرینی مبادرت ورزد و این امر را یکی از اساسی ترین رسالتهای خود تلقی نموده و در جهت توسعه آن تلاش نماید. «مهدی سعیدی کیا - ۱۳۸۴»

اهمیت و ضرورت مساله

به جرأت می‌توان گفت که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بستری مساعد جهت ظهور و توسعه پایدار می‌باشد. اما چگونگی برنامه ریزی و اجرای آن اغلب از معضلات آموزشی کشورهای در حال توسعه است، پیشرفت توسعه منابع انسانی برای رشد اقتصادی مداوم و حفظ انعطاف پذیری برای جهت گیری های ملی آینده ضروری به حساب می‌آید. اگر نقش پراهمیت آموزش فنی و حرفه‌ای در کمک به توسعه اقتصادی کشور از طریق تربیت کارگران ماهر و تکنسین‌ها در نظر گرفته شود باید الگوهای تخصصی و پشتیبانی به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مورد تجدید نظر قرار گیرد و تأمین بخشی از آموزش به عهده بخش خصوصی گذاشته شود اما نظام عمومی نقش خود را به عنوان تأمین کننده اصلی آموزش فنی و حرفه‌ای حفظ کند تا اهداف مصوب خود شامل اعتلای تربیت و اخلاق تا سطح فرهنگ - دانش عمومی و زمینه سازی جهت هدایت دانش آموز، مسیرهای تحصیلی مورد نظر بر اساس شناخت استعداد و علاقه و ارائه آموزش‌های لازم جهت هدایت به سمت اشتغال مفید و احراز آمادگی لازم برای ادامه تحصیلات عالیتر علمی و کاربردی را تحقق بخشد و آماده سازی زمینه مناسب فرهنگی جهت پذیرش و باور این شاخه از آموزش، تأمین نیروی انسانی ماهر به منظور آموزش هنرجویان، ارائه تسهیلات و انعطاف در جهت ایجاد اشتغال و فراهم نمودن زمینه بروز خلاقیت و شکوفایی استعدادهای موجب ایجاد رقابت برای جا باز کردن در بازار کار و خلاق کردن بازار کار و تغییر نوع محصول، کاهش فقر - تأثیر در توزیع درآمد، خوداشتغالی و ارتقاء مهارت را خواهد شد.

عوامل مؤثر در ترک تحصیل دانش آموزان عشایری و روستایی آذر بایجان شرقی : عوامل فردی (عدم علاقه به تحصیل و نیاز محور نبودن آموزش ها) - عوامل خانوادگی (وضعیت پایین اقتصادی عشایر ، پایین بودن میزان یگانگی و انسجام و سطح آگاهی خانواده ها ، نگرش منفی والدین به آینده ی شغلی فرزندان از طریق ادامه تحصیل ، اشتغال به کار آنان در خانه) - عوامل فرهنگی (نگرش منفی در مورد تحصیل دختران ، مدارس مختلط ، ازدواج زودرس و شوهر داری) - عوامل محیطی (مشکلات رفت و آمد و محل استقرار مدرسه و کار آیی نداشتن آموزش ها با شرایط اقتصادی و اجتماعی) - عوامل آموزشی و درون مدرسه ای (وجود عوامل انگیزشی اعم از امکانات رفاهی و امکانات آموزشی مدرسه) . جواد نخودچی با نظارت دکتر لطف ا. عباسی ، ۱۳۸۴

در جامعه ی روستایی و عشایر کوچ رو فراگرفتن مهارت های زندگی نیازی به آموزش های خارج از خانواده و طایفه و به عبارت دیگر آموزش کلاسیک و مدرسه ای ندارد لذا " بومی کردن آموزش و پرورش " باید مورد توجه قرار گیرد (نعمت کاظمی ، ۱۳۸۵)

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

علیرغم امکانات وسیعی که آموزش و پرورش فنی و حرفه‌ای کشور در استانهای مختلف در اختیار علاقمندان قرار داده است، این آموزش در جذب دختران در مناطق محروم با موانع خاصی روبرو بوده است. «مرضیه عارفی - ۱۳۸۰»

بنابر این جهت تغییر نگرش و دیدگاه فرهنگی نیاز به تقویت آموزش و پرورش و فرهنگ سازی است، چون زنان روستایی و عشایر "شرکای توسعه و عمران" کشورند.

محققان به این نتیجه رسیده‌اند که ۳۲٪ از کل نوآوری‌های جهان ناشی از ارائه راه حل‌های علمی در حوزه فعالیت‌های حرفه‌ای می‌باشد بنا بر این به کارگیری سطوحی از دانش در فعالیت‌های شغلی، خود یک نوآوری بوده و بیانگر خلاقیت افراد می‌باشد که این کار مستلزم انجام کارها به شیوه‌ای علمی، جدید و نوآورانه است. از این حیث دانش آموز مهارتی با آگاهی از تئوریهای علمی موجود و آشنایی با دانش جدید، آنها را در حرفه خود به کار بندد و راه حل و راهکار جدید و نوآورانه‌ای را برای مسائل کاربردی ارائه دهد. در نظام آموزشی کشور، پایان سال اول متوسطه نظری برای دانش آموز مرحله انتقال و تصمیم‌گیری مهمی به شمار می‌آید. انتخاب رشته برای او مهمترین تصمیم زندگی در این مرحله می‌باشد که امکان می‌دهد. هدفها، علایق ارزشها و استعدادها و تواناییهای خود را کشف و بررسی کند، آیا نظام راهنمایی و مشاوره در درون نظام آموزشی اطلاعات تحصیلی ضروری به منظور کمک به شناخت استعدادها و رغبتها، آماده ساختن برای ادامه تحصیل یا اشتغال در جامعه و کمک به رفع مشکلات درسی در فرآیند تحصیل به دانش آموز می‌دهد؟ و او را به موفقیت یعنی آن درجه از پیشرفت که به تناسب تواناییهای خود به آن رسیده باشد سوق می‌دهد و موجب ایجاد هماهنگی بین عوامل رشد یعنی خانه، مدرسه و جامعه می‌گردد؟ مهمترین سئوالی که در مورد رشته‌های فنی و حرفه‌ای مطرح می‌گردد این است که آیا مدارس مربوطه به هدف خود یعنی انتقال دانش فنی همگام با تکنولوژی روز و نیاز جامعه رسیده است و میتواند افرادی را تربیت کند که از لحاظ مهارت با تربیت شدگان درمزارع کشاورزی و دامداری‌ها و کارگاههای خصوصی و مغازه‌های فنی که زیر نظر استادکاران اداره می‌شوند رقابت کنند و آیا حاصل اعتماد کامل دانش آموز در گذاشتن بهترین سالهای عمر خود در اختیار نظام آموزشی به رضایت، لذت، کسب علم و دانش فنی و مهارتی، رشد خلاقیت و آفرینندگی و بطور کلی کارآفرینی می‌انجامد؟

و آخر اینکه آیا زمینه مناسب فرهنگی جهت پذیرش این شاخه از آموزش فراهم شده و زیرساخت‌های مساعد اقتصادی و ارائه تسهیلات لازم جهت ایجاد اشتغال و بروز خلاقیت و ایجاد تحول و تنوع در تولید محصول صورت گرفته است تا یکی از مهمترین دردها و معضلات جامعه، مخصوصاً جوانان یعنی بیکاری حل گردد؟

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

برنامه ریزی معقول و هماهنگ جهت پاسخگویی به سئوالات فوق، زمینه مناسبی جهت جذب و نگهداری دانش آموزان در رشته های فنی و حرفه ای خواهد شد.

از آنجاییکه در کتاب های درسی ما فقط ۳٪ مطالب مهارتی و ۹۷٪ بقیه نظری هستند در حالیکه در کشوری مانند ژاپن ۶۰٪ مطالب مهارتی می باشند الگوی توسعه ایران موفق چه می تواند باشد؟ راه حل آن است که باید اقتصاد موفق داشته باشیم که در گرو سازماندهی سازمانهای اقتصادی موفق است و کار آفرینان قهرمان توسعه هستند .

اهداف تحقیق

اهداف کلی

بررسی جایگاه آموزش و پرورش استان آذربایجانغربی در گرایش دانش آموزان دختر روستایی و عشایری به رشته های علمی - کاربردی کشاورزی و توسعه کار آفرینی

اهداف اختصاصی (فرعی)

۱. شناخت عوامل مؤثر بر گرایش یا عدم گرایش دانش آموزان
۲. شناسایی نیازهای آموزشی دانش آموزان هنرستان ها و مدارس مهارتی
۳. شناخت ویژگی های تحصیلی، آموزشی دانش آموزان این مدارس
۴. شناسایی عوامل گرایش و ارتباط آن با شرایط اقتصادی و اجتماعی استان
۵. شناسایی عوامل مؤثر بر آموزش کار آفرینی در مدارس
۶. ارتباط تاثیر آموزش های علمی کاربردی بر جذب فارغ التحصیلان مدارس
۷. پاسخ به این سؤال که تعداد محدود هنرستانها و فاصله زمانی طولانی نسبت به محله های شهر، ساعات درسی بیشتر نسبت به سایر رشته ها و هزینه بر بودن آن در گرایش یا عدم گرایش تأثیر دارد یا خیر؟

مقایسه نتایج بدست آمده از انجام این طرح با تحقیقات دیگر در این زمینه جهت ارائه الگوی آموزشی مطلوب

فرضیه های تحقیق

آیا بین عدم ارائه اطلاعات کافی از سوی مسئولان و ناشناخته ماندن رشته های فنی و حرفه ای ، مراکز علمی - کاربردی و عدم گرایش دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد؟

آیا بین نگرش جامعه و اولیا دانش آموزان و پایین بودن منزلت شغلی این رشته نسبت به رشته های دیگر و عدم گرایش دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد؟

آیا بین محدودیت امکانات استان آذربایجان غربی در ارائه گرایش های گوناگون رشته های فنی و حرفه ای و نیاز جامعه و عدم گرایش دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد؟

آیا بین محدودیت ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر و دانشگاهها و عدم گرایش دانش آموزان به رشته های فنی و حرفه ای رابطه معناداری وجود دارد؟

متغیرها و تعریف عملیاتی مفاهیم: (کلید واژه ها)

نیاز آموزشی (*Training need*): فاصله ایست میان آنچه فرد یا گروه شغلی باید بدانند و انجام دهند و آنچه که در شرایط موجود می دانند و انجام می دهند. «سیاوش گلابی - ۱۳۶۹».

کارآیی نظام آموزشی (*Efficena of educationl system*): به نظر یوکه، کارآیی نظام آموزشی به این امر می پردازد که آن نظام تا چه حد می تواند برای مقادیر معینی از درونداد، حداکثر برونداد را بدست دهد. «عباس بازرگان ۱۳۷۲».

آموزش فنی و حرفه ای (*Vocational Education and Training (VET)* :

فعالیت‌هایی است که فرد را برای احراز شغل حرفه و کسب و کاری آماده می کند و یا کارآیی و توانایی وی را در انجام آنها افزایش می دهد.

جذب و گرایش دانش آموزان (*Attractaing the students*): عاملی درونی که دانش آموز را به فعالیت‌های حاضر و دارای هدف مشخص سوق می دهد و در آن نگهداری می کند «علی اکبر شعاری نژاد - ۱۳۷۸»

کار آفرینی (*Enterpreneurship*) : کار آفرین از نظر شومپیتر نیروی محرکه اقتصادی و موتور توسعه است و نقش وی عبارت است از نو آوری و ایجاد ترکیب های تازه از مواد . (تخریب خلاق) که تعادل پویا از طریق نو آوری و کار آفرینی ایجاد می گردد اینها مشخصه یک اقتصاد سالم است . احمدپور - مقیمی ، ۱۳۸۵ ص ۴۸)

توسعه (Development) : توسعه جریانی چند بعدی است که هدف آن بهبود زندگی اجتماعی همراه با تسریع رشد اقتصادی ، کاهش نابرابری و ریشه کن کردن فقر و تغییر بینش فرهنگی مردم است سال ، آمایش سرزمین برنامه ای است که ۱۳۶۴ به عنوان ابزار توسعه فضایی کشور مطرح شدو به تنظیم روابط انسان ، فضا و فعالیت هایش با هدف بهره برداری منطقی از همه ی امکانات ، برای بهبود وضعیت مادی و معنوی انسان هاست که بر اساس ارزش های اعتقادی و فرهنگی یا ابزار علم و تجربه در طول زمان شکل می گیرد وبا سازماندهی مطلوب فضا به توسعه پایدار میرسد. در توسعه پایدار انسان مرکز توجه است و انسان ها هماهنگ با طبیعت سزاور حیاتی توام با سلامت و سازندگی هستند.

نوع و روش تحقیق

رویه تحقیق پیمایشی است و از روش مقطعی پیمایشی از نوع ارزشیابی *Cross sectional* به منظور گردآوری داده ها درباره شیوه های جذب و نگهداری دانش آموزان برای ادامه تحصیل در هنرستانها استفاده شده و برای بررسی داده ها در طول زمانهای مختلف گردآوری و رابطه متغیرها از نظر تغییرات در طول زمان استفاده می شود و برای گردآوری داده ها از پرسشنامه، مصاحبه، اسناد و مدارک، آزمونها و مقیاس اندازه گیری استفاده گردید که با توجه به پرسشهای تحقیق به طریق مقیاس لیکرت (طیف مجموعه نمرات از ۱ تا ۵ درجه) تهیه شد که متناسب با اهداف و سؤالهای تحقیق تنظیم برای افزایش اعتبار و روایی ابزار پژوهش (پرسشنامه) با توجه به مقیاسهای اندازه گیری علاوه بر سؤالات بسته پاسخ چند سؤال باز پاسخ در پرسشنامه طراحی شد

جامعه آماری، روشهای نمونه گیری، و حجم نمونه

. با توجه به اطلاعات بدست آمده از مرکز «بکفا» اداره کل آموزش و پرورش اطلاعات اولیه مربوط به جامعه آماری به شرح زیر در تعیین حجم نمونه به روش نمونه گیری تصادفی طبقه‌بندی «سیستماتیک مورد بهره برداری قرار گرفته است.

جدول ۱ تعداد دانش آموزان متوسطه استان آذربایجان غربی به تفکیک رشته در سال تحصیلی

۱۳۸۱ و ۱۳۸۵

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

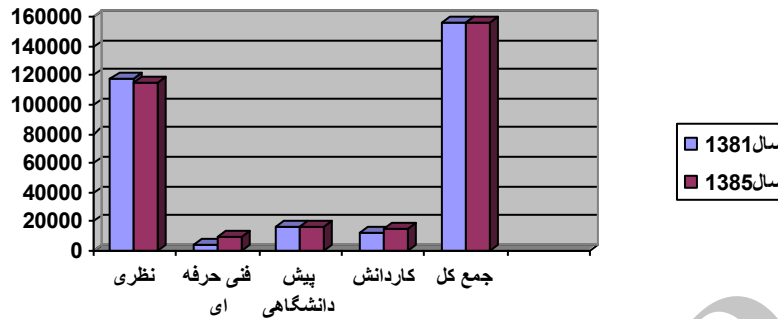
رشته / جنس	متوسطه نظری	فنی حرفه ای	کاردانش	جمع کل
پسر	۶۱۹۹۸	۹۲۹۰	۷۸۴۸	۷۶۱۳۶
دختر	۵۵۷۶۷	۲۶۵۵	۴۰۹۳	۶۲۵۱۵
	۵۲۳۳۹	۲۸۰۷	۴۸۲۴	۱۳۹۶۴۰

جدول ۲- تعداد دانش آموزان دوره ابتدایی - راهنمایی و متوسطه و آموزشگاه های استان آذربایجان غربی به تفکیک عشایر و کل در سال تحصیلی ۱۳۸۵

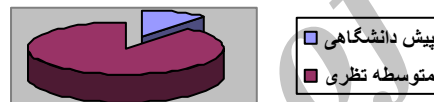
مدرسه ابتدایی	دختر	پسر	راهنمایی	دختر	پسر	متوسطه	دختر	پسر
استان	۲۷	۵۴	۷۱	۳۰	۶	۲	۳	۲۴۲
کشور	۲	۹۲	۴۷	۵۰۹	۰۳	۰۳۶	۱۶۵	۵
درصد	۵/۱	۳۴	۶۷	۵/۸۹	۳	۸	۱/۸	۰
		۹/	۱۰/		۴/۲	۸/۰		%

نمودار ۱- توزیع فراوانی مقایسه دانش آموزان در سال های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۱

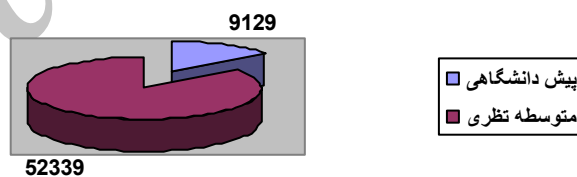
همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

نمودار ۲- نمودار مقایسه ای کاهش دانش آموزان پسر در دوره پیش دانشگاهی سال ۱۳۸۵

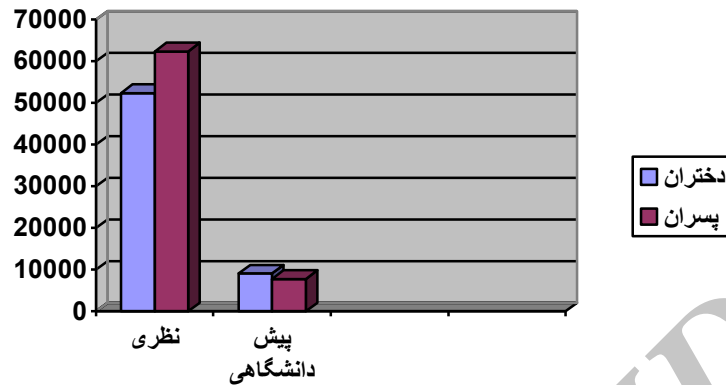

نمودار ۳- نمودار مقایسه ای کاهش دانش آموزان دختر در دوره پیش دانشگاهی سال ۱۳۸۵

نمودار ۴- نمودار مقایسه ای تعداد دختران و پسران در مقطع متوسطه نظری و پیش

دانشگاهی

کاهش شدید ورودیه‌های پیش دانشگاهی، لزوم توجه به رشته‌های مهارتی را افزایش می‌دهد.

ضمناً از کل تعداد ۱۴۳ آموزشگاه متوسطه ناحیه ۱ و ۲ ارومیه فقط ۴ هنرستان دخترانه و پسرانه و ۴ مدرسه کاردانش موجود است و در مناطق روستایی استان تعداد هنرستانهای فنی و حرفه‌ای و کاردانش صفر می‌باشد.

الف: نوع مطالعه همراه با طرح پژوهش: مطالعه از نوع توصیفی - کاربردی است و تحقیق به روش پیمایشی (زمینه یاب) و با استفاده از پرسشنامه است. چون داده‌ها از نوع پارامتری می‌باشند از آزمونهای پارامتری چون آزمون t و X^2 مورد استفاده قرار گرفت و توسط بسته نرم افزاری SPSS با رایانه انجام گرفت

تجزیه و تحلیل اطلاعات

برون داد out put

آموزش دروس عملی و نظری جهت آماده سازی فرد برای زندگی در دنیای واقعی نه دنیای مصنوعی آموزش مهارتهای امتناعی در برابر فشار همگان و ایجاد روحیه خود باوری و تمایل به اینکه خود را فردی شایسته مواجهه با چالش های اساسی زندگی و شادی ها بداند و ویژگی هایی مانند آگاهانه زیستن، خویشتن پذیری، مشتاقانه پذیرفتن تواناییها، خود مسئولی، خود تاییدی، هدفمند زیستن و صداقت و قانون پذیر بودن را آموزش دهد.

آموزش مهارتهای زندگی و ارایه اطلاعات صحیح، جدید جهت ورود به بازار کار و اشتغال، تربیت تکنسین نیمه ماهر و ماهر جهت خود اشتغالی و مستقل سازی، ایجاد اعتماد به نفس و آمادگی برای

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

ورود به دوره های کاردانی ایجاد استقلال فکری، خلاقیت و ابتکار، توجه به صنایع بومی، احیا و نوآوری در آن. (کار آفرین بودن)

بازخورد Feed back

ضروری است که مکانیزم بازخورد، شرایط، فرصتها و مشکلات آینده را پیش بینی و در سریعترین زمان ممکن نسبت به بهره برداری از فرصتها و ارائه راه کارهای مفید برای حل مشکلات اقدام گردد. تحقیق در این موارد توسط مدیران هنرستانها یا کارشناسان فنی و حرفه ای آموزش و پرورش ضروری است.

چند درصد از فارغ التحصیلان مدارس فوق شاغل شده اند؟

آیا آموزش ارائه شده در مدارس در زندگی دانش آموز کارساز بوده است؟

فارغ التحصیلان این مدارس قادر به رقابت با افرادی که از طریق سنتی و تجربه کارآموزانند می باشند؟

تا چه حد موجب تغییر نگرش و فرهنگ جامعه و آشنایی اولیا با این رشته ها شده است؟

آیا رشته های ارائه شده با موقعیت و ویژگیهای منطقه ای و محلی همسانی داشته و موجب رفع نیاز آن شده و یا به خوداشتغالی انجامیده است؟

شرایط موجود چیست و باید چه تحولی در شرایط آینده ایجاد کرد؟

آیا شرایط مساوی جهت دست یابی به شغل برای دختران و پسران وجود دارد؟

آیا موقعیت جدید فرهنگی برای ایجاد اشتغال و رقابت بوجود آمده و خلاقیت و ابتکار به همراه فارغ التحصیلان وارد بازار کار شده و به تغییر نوع محصول و توانایی بازاریابی انجامیده است.

آیا موجب تقویت روحیه اعتماد به نفس در دانش آموز، جلب مشارکت اولیا گردیده است؟

آیا فارغ التحصیلان توجهی به آموزش مادام العمر و به روز کردن اطلاعات خود دارند و از همه مهمتر آیا هنرستانها امکاناتی برای آموزش مادام العمر و مراجعه مجدد فارغ التحصیلان و آشنایی دانش روز دارند؟

جمع بندی یافته ها

الف: نتایج حاصل از تحلیل آماری فرضیات پژوهش

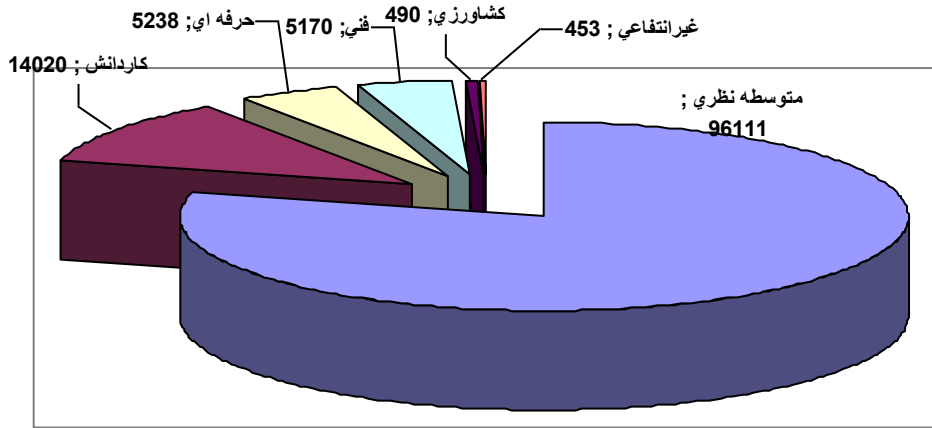
رشد سریع جمعیت دانش آموزی و لزوم توجه به استعدادها و تفاوت‌های فردی آنان و همچنین گسترش علوم و تکنولوژی و توسعه رشته های تحصیلی و گرایش های آنان زمینه ساز این مسأله است که باید قبل انتخاب بدون آگاهی و پیش زمینه ذهنی خط مشی زندگی و تحصیلی دانش آموز، به طرق مختلف اطلاعات لازم و مورد نیاز در اختیار او قرار گیرد و در انتخاب رشته مسیر آینده زندگی و هدف خود را مشخص سازد. انتخاب رشته ای که نقش سازنده در زندگی فردی و اجتماعی و شغلی آینده او ایفا می کند.

مجموعه عوامل ذکر شده در قسمت‌های پیشین و صدها عوامل دیگر موجب شده تا در جهت آگاهی و شناخت دانش آموزان نسبت به شاخه ها و رشته های تحصیلی فنی و حرفه ای و کاردانش تحقیق فوق انجام گیرد. در این زمینه یافته های تحقیق حاضر و نتایج بررسیهای بدست آمده از تحقیقات صورت گرفته توسط محققانی نظیر (خلفی، عباس صدری، شالچیان، زرگر - علاقمندان) مؤید نقش مسئولین آموزشی در تغییر نگرش جامعه و خانواده و دیگر عوامل مؤثر در گرایش دانش آموزان و عدم جذب آنان می باشد.

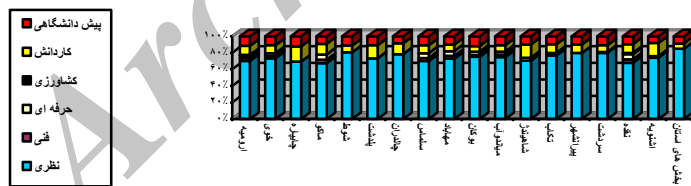
در ارتباط با فرضیه ۱ بین عدم ارائه اطلاعات کافی از طرف مسئولان و عدم گرایش دانش آموزان به رشته های فنی و حرفه ای و کاردانش رابطه معنی دار وجود دارد؟ چون t محاسبه شده ($t = 4/372$) بزرگتر از t جدول یعنی ($t = 2/327$) در سطح معنی دار $0/01$ بزرگتر است پس فرض صفر رد شده و فرض مقابل t_1 پذیرفته می شود. بنابراین نتیجه می گیریم که عدم ارائه کافی از طرف مسئولان و رسانه های گروهی و عدم گرایش و جذب دانش آموزان به هنرستانها از نظر آماری رابطه معنی داری وجود دارد.

طوریکه از بین کل دانش آموزان متوسطه در سال ۸۵ در استان آذربایجان غربی به تعداد ۱۲۰۹۳۶ فقط تعداد ۲۴۹۱۸ نفر در هنرستانها مشغول به تحصیل بوده اند و با وجود زمینه های مساعد کشاورزی در استان کمترین دانش آموز در این رشته مشاهده می شوند.

نمودار ۵- تعداد دانش آموز و رشته تحصیلی

نمودار ۶- نمودار مقایسه ای تعداد دانش آموزان به تفکیک رشته و در رابطه فرضیه ۲ یعنی آیا بین نگرش جامعه و پایین منزلت شغلی این رشته نسبت به رشته های دیگر با گرایش یا عدم گرایش دانش آموزان به رشته های هنرستان ارتباط معنی داری وجود دارد؟ چون t محاسبه شده $(t = ۶/۵۹۱)$ بزرگتر از t بدست آمده از جدول یعنی $(t = ۲/۳۲۷)$ می باشد فرض H_0 رد شده و فرض H_1 پذیرفته می شود.

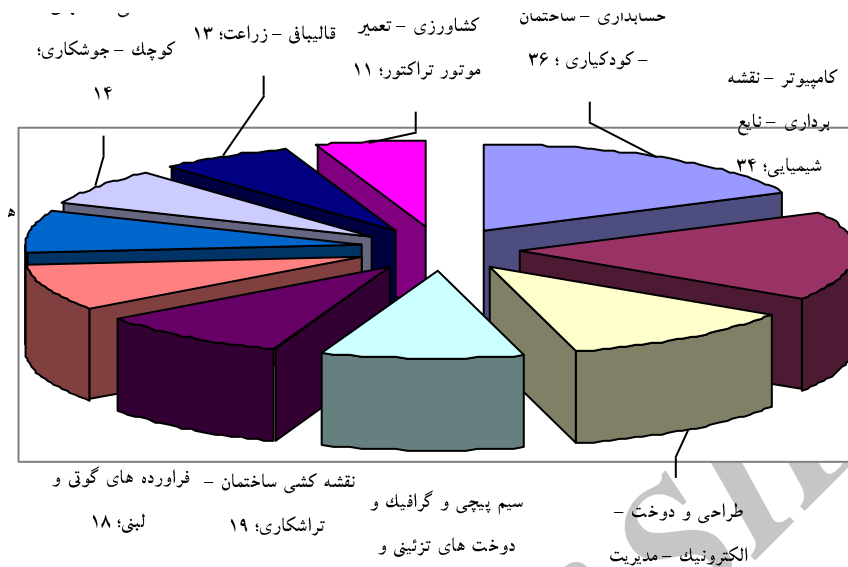

بنابراین نتیجه می گیریم نگرش جامعه و پیش داوری های غلط خانواده در انتخاب رشته دانش آموزان فوق العاده تاثیرگذار بوده و فرضیه دوم پژوهش در سطح معنی دار $0/01$ با اطمینان 99% پذیرفته می شود.

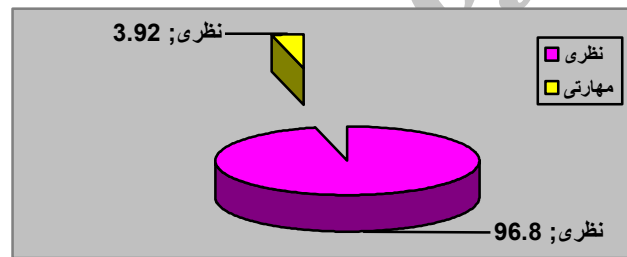
نمودار ۷- ظرفیت دانش آموز ثبت نام شده در کلاس

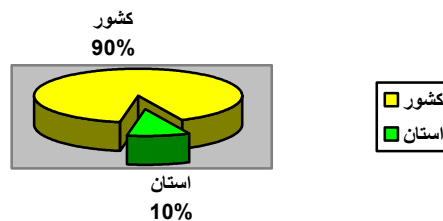
همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

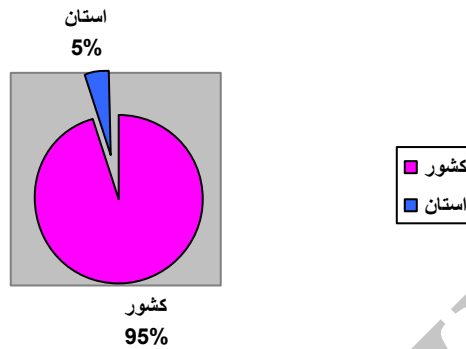
نمودار ۸- مقایسه درصدی دانش آموزان نظری و مهارتی

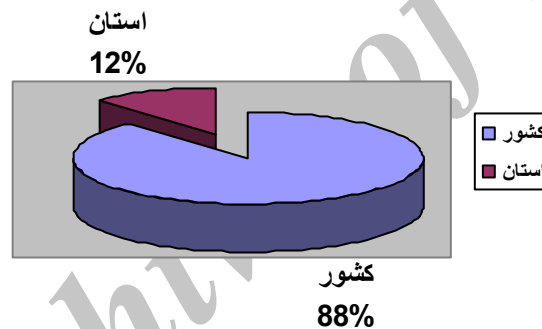
نمودار ۹- درصدی مقایسه ای جمعیت عشایر کشور با استان

نمودار ۱۰- درصدی مقایسه ای مدارس عشایر کشور با استان

نمودار ۱۱- درصدی مقایسه ای دانش آموزی عشایر کشور با استان

در ارتباط با فرضیه ۳ - یعنی بین محدودیت ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر و دانشگاهها و عدم گرایش دانش آموزان به رشته های فنی و حرفه ای رابطه معنی داری وجود دارد؟

چون t محاسبه شده یعنی ($t = ۸/۶۲۲$) بزرگتر از t جدول یعنی ($۲/۳۲۷$) می باشد فرض صفر رد و فرض مقابل صفر در سطح معنی دار $۰/۰۱$ با اطمینان ۹۹% پذیرفته می شود.

در استان آذربایجان غربی فقط ۲ آموزشکده دختران در شهرهای ارومیه و خوی و ۲ آموزشکده پسران در ارومیه جهت ادامه تحصیل فارغ التحصیلان هنرستان ها در نظر گرفته شده و در جنوب استان هیچ آموزشکده ای احداث نشده است. بنابراین رشته های علمی - کاربردی در دانشگاه جامع علمی - کاربردی می تواند راهی مناسب برای ادامه تحصیل دانش آموزان برنامه ریزی گردد. با توجه باینکه ۵ مجتمع علمی کاربردی در استان در رشته های فرهنگ و هنر- مدیریت صنعتی - جهاددانشگاهی - صنایع دستی و جهاد کشاورزی وجود دارد ، بیشترین تعداد دانشجو در رشته های کشاورزی مشتمل بر بهداشت فرآورده های دامی ، علوم آزمایشگاهی دامپزشکی ، تکثیر و پرورش ایزیان

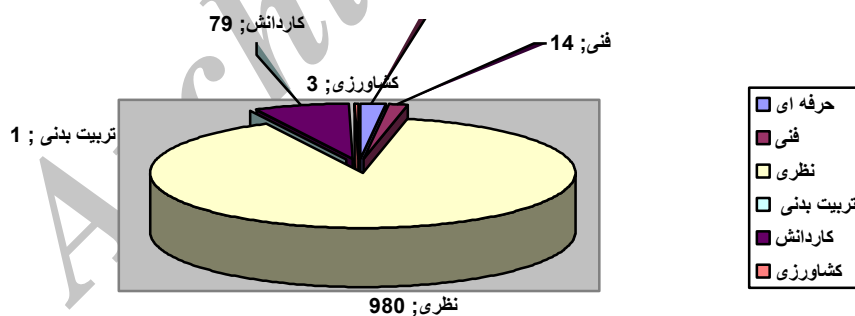
همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

پرورش زنبور عسل ، مرتع داری ، آبخیز داری ، پرورش گاو و گاو میش ، تولید و فراوری انگور ، تولید نهال ، انتقال آب ، مکانیزاسیون ماشین‌های کشاورزی می باشد و این امر ناشی از نیاز استان مرتبط با صنایع کشاورزی و تبدیلی وابسته به آن و تولیدات دامی هماهنگ با موقعیت کشاورزی و دامی استان است در حالیکه در مقطع متوسطه فقط ۳ هنرستان کشاورزی داریم که یکی از آنها نیز متعلق به جهاد کشاورزی میاندوآب می باشد در صورتیکه بیشترین تنوع رشته در زمینه خدمات (۷۹ رشته) و زمینه صنعت (۵۶ رشته) می باشد که نه با موقعیت اقتصادی ونه با نیازهای استان همخوانی ندارد . از مجموع ۵۹۶۳ آموزشگاه عشایری کشور فقط ۳۰۸ آموزشگاه در آذربایجان غربی می باشد

در فرضیه ۴ بین محدودیت ارائه امکانات وعدم وجود تنوع رشته های فنی و حرفه ای در استان با نیاز های جامعه و عدم گرایش دانش آموزان به این رشته ها رابطه معنی داری وجود دارد؟

چون t محاسبه شده ($t = 9/755$) بزرگتر از t بدست آمده از جدول ($t = 2/327$) می باشد فرضیه چهارم در سطح معنی داری $0/01$ با اطمینان 99% پذیرفته شده و فرض صفر رد می شود. بطوریکه از تعداد ۶۸۴ مدرسه متوسطه در سطح استان فقط ۲۷۵ مدرسه شامل هنرستانهای فنی و حرفه ای است. و برای دختران هیچ هنرستان کشاورزی احداث نشده است . در حالیکه نقش زنان در تولیدات کشاورزی پررنگ تر از مردان است.

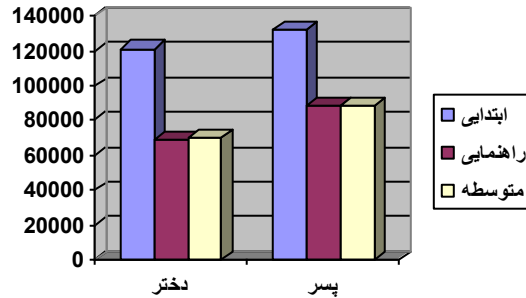
نمودار ۱۲- مقایسه ای تعداد و نوع مدارس استان آذربایجان غربی در سال ۸۵

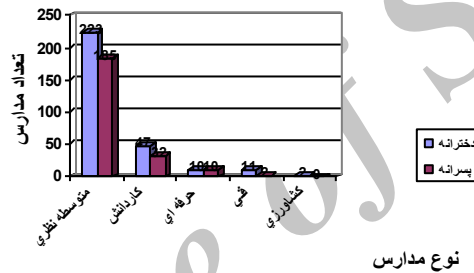
نمودار مقایسه ای کل دانش آموزان مقاطع مختلف استان در سال ۱۳۸۶

نمودار فوق نشاندهنده کاهش شدید از ابتدایی به راهنمایی می باشد که حاکی از نیاز محور نبودن آموزه های مدارس در استان

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

نمودار ۱۳- تعداد مدارس استان بر حسب رشته های تحصیلی در سال ۱۳۸۱

نتیجه گیری کلی حاصل از یافته های پژوهش

با توجه به تحلیلهای صورت گرفته، نتیجه گیری می شود که آماده سازی زمینه مناسب فرهنگی جهت پذیرش و باور این شاخه از آموزش و فراهم نمودن زیر ساخت های مساعد اقتصادی و تأمین نیروی انسانی ماهر و کارآفرین به منظور آموزش هنرجویان و حمایت از فارغ التحصیلان به منظور پذیرش الزامی ایشان از سوی صاحبان بخش های صنعت، خدمات و کشاورزی صورت نگرفته است و با توجه به موقعیت کشاورزی و دامپروری استان رشته های ارائه شده بدون توجه به الگوهای فرهنگی، محلی و منطقه ای بوده و تعداد هنرستان ها به نسبت دانش آموزان مقطع متوسطه بسیار اندک و در فواصل دور قرار گرفته اند و توانایی و اراده مسئولان در معرفی رشته های فوق به خانواده ها و دانش آموزان بسیار ضعیف و در حد رفع وظیفه بوده است. در حالیکه رشته های ارائه شده در دانشگاه جامع علمی کاربردی منطبق با نیازهای جامعه و زمینه اقتصادی آن می باشد بنابراین ضروری است در جهت ایجاد رشته های جدید و مخصوصا رشته های مرتبط با کشاورزی و دامپروری و رفع خسارتهای ناشی از حوادث طبیعی مانند سیل و خشکسالی در استان و توسعه بنگاههای زود بازده اقتصادی با تاکید بر کار

آفرینی و خود اشتغالی کارشناسی انجام گیرد رشته‌هایی مانند آبخیزداری، پرورش گاو گاو میش، زنبور عسل، پرورش ابریان، فراوری تولید سیب و انگور، بسته بندی محصولات کشاورزی، صنعت توریسم، کارهای مرتبط با بازارچه های مرزی و مناطق آزاد تجاری و... مورد مطالعه قرار گرفته و روشهای علمی با کارهای سنتی امیخته گردد چون تعداد دانش آموزان از نظری به پیش دانشگاهی به علت کارد مزارع و دامداریها کاهش پیدا کرده است. و مسئولان آموزش و پرورش بحث کار آفرینی را جدی گرفته و برای آموزش آن از مقاطع ابتدایی شروع کرده و دانش آموزان متوسطه را با گرایش های مراکز علمی - کاربردی بیشتر آشنا نمایند.

نتایج دیگر حاصل از یافته های پژوهش عبارتند از

عدم حضور دانش آموزان مستعد، خلاق و فعال در هنرستانها جهت تغییر بنیادی و ایجاد خلاقیت در بازار کار و تولید.

معمولاً رشته های هنرستان به عنوان آخرین انتخاب و تنها راه چاره تلقی می شود.

تنوع رشته های هنرستان برای دختران بسیار کمتر از پسران بوده و در هنرستان کشاورزی هیچ رشته ای مخصوص دختران برنامه ریزی نشده است.

به دلیل عدم امکانات حمایتی دولت، آموزشهای فنی و حرفه ای با بی مهری جامعه و خانواده ها مواجه شده است و مسئولان آموزشی تمایل چندانی به ارائه راه حل های عملی برای معرفی این رشته ها ندارند.

به علت عدم وجود مراکز صنعتی و تولیدی در استان، ایجاد رشته های کشاورزی الزامی است.

به علت محدودیت مراکز آموزش عالی برای رشته های هنرستانی، ادامه تحصیل برای آنان بسیار مشکل شده و از عوامل اصلی عدم گرایش دانش آموزان به این رشته هاست. بنابراین نقش دانشگاه جامع علمی کاربردی در جذب این دانش آموزان ضروری است.

سال اول دبیرستان که فرصت مناسبی برای انتخاب رشته می باشد در مدارس متوسطه نظری ارائه شده و عملاً دانش آموز هیچ شناختی از رشته های هنرستانی نداشته و آگاهی او محدود به چند بروشور و گاهی سخنان یک جلسه ای مشاوره می باشد. و حتی مدیران و معلمان این رشته ها را برای دانش آموزان مستعد توصیه نمی کنند. زیرا خود آنها شناخت دقیقی از رشته های مهارتی و اصول کار آفرینی ندارند.

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

متأسفانه تعداد هنرستانهای غیرانتفاعی در سطح استان بسیار ناچیز و مشارکت بخش خصوصی در این زمینه به نسبت درصد دانش آموزی ۰/۳۷٪ درصد است یعنی حتی ۱ درصد نیست.

در دنیای متحول فراصنعتی امروز، آموزش و پرورش نقش کارآفرینی را فقط در رشته‌های مهارتی در نظر گرفته و سایر مقاطع تحصیلی و رشته‌های دیگر را فراموش کرده است.

تدریس دروس کارآفرینی معمولاً توسط افراد بی‌تجربه که تخصص کافی نداشته و دوره‌های کارگاهی را نگذرانده بر عهده دارند و حتی در آموزشگاه‌ها از معلمان با مدرک لیسانس حسابداری استفاده کرده و کارآفرینی را مترادف با حسابداری می‌دانند.

پیشنهادات:

تغییر نگرش جامعه و الگوهای فرهنگی و اجتماعی و باورهای خانواده بر اینکه تکنسین‌های ماهر از عوامل مهم توسعه پایدار می‌باشند و در فرآیند تولید، امکان بروز خلاقیت ایشان بیش از کارگران بی‌سواد خواهد بود.

تربیت معلمان کارآفرین جهت رشد و توسعه آموزش و پرورش برای همگام شدن با عصر فراصنعتی و متحول امروز و تربیت دانش‌آموزانی خلاق و نوآور با مهارت‌های گوناگون برای ورود به زندگی موفق و شاد در دنیای واقعی

توجه جدی مسئولان در جلب و جذب دانش‌آموزان مستعد، فعال و خلاق جهت پویایی این شاخه از آموزش متوسطه با تجهیز کارگاه‌ها و کاهش هزینه‌های تحصیل در رشته‌های فنی و حرفه‌ای و شناساندن رشته‌های مختلف آن در مقطع راهنمایی به دانش‌آموزان و اولیاء آنان.

برای آشنایی بیشتر دانش‌آموزان و خانواده‌های آنان، سال اول نظری در هنرستان‌های کاردانش و فنی و حرفه‌ای ارائه گردد و همزمان در طول سال تحصیلی چندین نوبت تشکیل مجمع عمومی با حضور خانواده‌ها و مسئولان و شناساندن رشته‌های مختلف، آینده‌شغلی و تحصیلی و امکانات آموزشی مدارس فنی و حرفه‌ای در مدارس متوسطه ضروری است.

هر ساله پس از پایان سال تحصیلی آمار دقیق اشتغال هنرجویان فارغ‌التحصیل، موفقیت‌ها، ایجاد مراکز خوداشتغالی و دریافت وام از اداره کار و امور اجتماعی و میزان قبولی در دوره‌های کاردانی از طریق هنرستان‌ها و رسانه‌های جمعی به اطلاع عموم مردم رسانده شود.

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

با توجه به موقعیت جغرافیایی و کشاورزی استان رشته‌های متنوع هماهنگ با فرهنگ جامعه مانند کشاورزی، زنبورداری، بسته بندی مواد غذایی و کشاورزی مخصوصاً برای دختران، با توجه به اینکه صنایع موجود در استان بسیار ناچیز است، در نظر گرفته شود.

ایجاد مراکز و کلاسهای در خود هنرستانها برای آموزش مادام العمر که فارغ التحصیلان دائماً بتوانند با مراجعه به مراکز فوق خود را با تکنولوژی و علوم و فنون جدید تطبیق داده و برای رقابت در بازار کار آماده باشند.

انتخاب کارکنان آموزشهای فنی و حرفه ای و کارشناسان و مسئولان از میان افراد علاقمند، با تجربه و متخصص و اجرای مرتب کلاسها و کارگاه های آموزشی ضمن خدمت و برگزاری آزمون هر ۲ سال یکبار جهت احراز مهارت های شغلی و آموزشی لازم و برگزاری مسابقات عملی با نیروهای آزاد بازار کار.

با توجه به تعداد محدود مدارس فنی و حرفه ای، احداث چنین مدارسی مخصوصاً در مناطق محروم شهرها جهت دسترسی آسان دختران و حل مشکل مسافت های طولانی، بسیار ضروری به نظر می رسد.

دادن آگاهیهای لازم به مدیران مراکز فنی و حرفه ای و کارشناسان و مسئولان مربوطه در اداره در زمینه های کارآفرینی، خوداشتغالی، تربیت تکنسین، رقابت با بازار و ایجاد تغییر و خلاقیت در عرضه تولیدات و خدمات توسط هنرجویان و بالابردن کارآیی هنرآموزان مراکز هنرستانی و حمایت از هنرستانهای غیرانتفاعی.

غنی کردن محتوا و برنامه های آموزشی و بهبود کیفی آن در راستای توسعه فناوری به منظور تبیین و آموزش کارآفرینی در جهت اشاعه فرهنگ خوداشتغالی و توسعه اشتغال و ارایه آموزش های لازم در زمینه های حفاظت، ایمنی، بهداشت کار و حفاظت محیط زیست در محتوای دروس.

دانشگاه جامع علمی - کاربردی رشته هایی متناسب با مراکز هنرستانها و بر اساس نیازسنجی استان و منطقه طراحی و اجرا نماید تا مشکل ادامه تحصیل فارغ التحصیلان هنرستانها تا حدودی رفع گردد.

رشته هایی مانند آبخیز داری، پرورش گاو گاو میش، زنبور عسل، پرورش ابزبان، فراوری تولید سیب و انگور، بسته بندی محصولات کشاورزی، صنعت توریسم، کارهای مرتبط با بازارچه های مرزی و مناطق آزاد تجاری در مدارس مهارتی ایجاد گردد.

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

باتوجه به ترکیب جمعیتی استان (عشایری ، روستایی و شهری) وموقعیت استثنایی همجواری با ۳ کشور همسایه رشته های هنرستانی تبلوری از ذوق و هنر و سلیقه مردم و رفع مشکل بیکاری متناسب با پتانسیل های بالقوه آن طراحی و اجرا گردد .

اجرای اصول کلی آمایش سرزمین و اصل ۴۸ قانون اساسی و رفع محرومیت از طریق حمایت از آموزش و پرورش عشایری با توجه به دوگانگی جامعه عشایری جهت میل به رفاه و حفظ سنت ها و ارزش ها در آموزش به جوانان و تزریق آن به خانوار ها برای پیشرفت های فنی و تکنولوژی و توسعه انسانی و اقتصادی ، اخلاقی و هویت ملی و اسلامی و بالا بردن ظرفیت تولید از نظر کمی و کیفی ..

جذب معلمان زن از نیرو های شایسته و علاقمند آموزش و پرورش ، کارشناسان و مروجان زن جهادکشاورزی و امور عشایر و احداث مکان مجهز با تجهیزات فنی و تکنیکی و امکانات سکونت مدرن و هماهنگ با سنت های عشایر جهت تغییر نگرش مرد سالارانه و جلب اعتماد بیشتر مردم عشایری به تحصیل دختران در مقاطع بالاتر برای آموزش در اجرای پروژه های عمرانی آینده از دختران خود عشایر . (در صورتیکه هنوز در سازمان امور عشایر استان کارشناس زن وجود ندارد)

تشکیل ستاد مشترک از کلیه سازمان های مرتبط با عشایر جهت هماهنگی در اجرای مصوبات) مراکز بهداشتی ، آموزشی ، دامپزشکی ، ترویج ، اداره راه ، جهاد و نیرو های امنیتی و اداره تعاون و فر هنگ و ارشاد ومسکن وجهانگردی و امور زنان) و اطلاع دقیق از وضعیت زندگی عشایری و روستایی، ویژگیها ، مشکلات و مسائل خاص هر منطقه برای توزیع عادلانه ثروت و زندگی مرفه و مدرن با حفظ ارزش ها . وانتخابات شوراهای اسلامی و فعالیت در بورس تولیدات عشایری .و کاربردی کردن آموزه های کار آفرینی

توجه به تغییر موضوعات دروس در راستای نیاز محور کردن آن وتدریس کار آفرینی از مقطع ابتدایی در مدارس تا برای روستاییان و عشایرتفاوت عملکردی بین افراد باسواد و بیسواد در انجام کارها و زندگی ملموس باشد .

کارآمد کردن آموزش و پرورش در جهت ایجادسه انقلاب جامعه اطلاعاتی (اینترنت - دیجیتالی - کار آفرینی) در کنار حفظ ارزش ها و سنت های قابل احترام عشایر وروستاییان و اجرای طرح فناوری اطلاعات و ارتباطات سیار و توجه بیشتر به رفاه و استفاده از تکنولوژی مدرن ، همانند نواحی بیابانی استرالیا ، نواحی قطبی کانادا ، آلاسکا و اسکاندیناوی .

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

برنامه ریزی دقیق برای رفع مشکلات عشایری و روستایی از قبیل ساخت مدارس مهارتی ، راه تاسیسات گردشگری هتل، بازارچه عرضه تولیدات ، محل اجرای مراسم و موسیقس سنتی و... برای کسب درآمد و کارآفرینی از طریق جلب توریست .

رفع نامناسب بودن شاخص های درون داد و فرایند و برون داد آموزشی ، به گونه ای که در سال ۸۶ تحصیلی ۱۱۵۰۰۰ دانش آموز در مقطع آموزش عمومی ترک تحصیل کرده اند زیرا مردم عشایری و روستایی نیازی به آموزش های رسمی در زندگی روزانه احساس نمی کنند .

و آخر اینکه ، زن عشایرو روستایی ، مادر آینده ، عامل مؤثر در تولید نظام اقتصادی ، مدیر داخلی خانوار ، تصمیم گیرنده ، عضو مؤثر در توسعه و عمران که زیاد کار می کند و کم بهره می برد و ثمره کار او برای خانوار است ، آیا مستحق آموزش و پرورش متناسب با عصر دانایی نیست ؟ و سواد ابتدایی شایسته اوست ؟ و آیا دولت نباید قوانینی برای بهره برداری او از زحمات اقتصادی و تولیدیش وضع نماید ؟ و آیا زمان آن نرسیده است که کار آفرینی در مدارس از سطوح اولیه تحصیل جدی گرفته و عملاً آموزش داده شود ؟

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

فهرست منابع

- ۱- احمد پورداربانی ، محمود : کارآفرینی ، انتشارات شابک ، ۱۳۸۴
- ۲- بطحی ، سید حسن : آموزش و بهسازی منابع انسانی ، انتشارات سازمان نوسازی صنایع ایران ۱۳۷۳
- ۳- ابیلی، خدایار: آموزش و بهسازی نیروی انسانی، فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش ، دوره پنجم ۱۳۷۷
- ۴- اینهایم، ا-ان : طرح پرسشنامه و سنجش نگرشها ، ترجمه مرضیه کریم نیا ، مشهد ، معاونت آستان قدس رضوی ۱۳۶۹
- ۵- امید باراندوزی، زیبا : بررسی تاثیر عزت نفس بر مشارکت جویی دختران ارومیه ، ۱۳۸۴
- ۶- بزاز جزایری، سید احمد : آموزش کارکنان به عنوان ضرورتی شناخته شده در سازمانها ، مجله علمی - کاربردی مدیریت دولتی ، شماره ۲۶-۲۷ زمستان ۱۳۷۳
- ۷- تقی پور ، ظهیر : مقدمه ای بر برنامه ریزی آموزشی و درسی ، انتشارات آگاه ، ۱۳۶۹
- ۸- جان بست : روشهای تحقیق در علوم تربیتی ، ترجمه حسن پاشا شریفی ، انتشارات رشد ، ۱۳۶۶
- ۹- خلفی ، محبوبه : کارشناس آموزش مهارتی وزارت ، آموزش های فنی و حرفه ای ، ۱۳۸۰
- ۱۰- زرگز ، ناصر : ۵۱ پیشنهاد در رابطه با توسعه کیفی آموزش و پژوهش در سازمان آموزش فنی و حرفه ای ، تهران ۱۳۷۵
- ۱۰- سرایی ، حسن : مقدمه ای بر نمونه گیری در تحقیق ، انتشارات سمت ۱۳۸۷
- ۱۱- سعیدی کیا ، مهدی : کارآفرینی ، شابک ، تهران ۱۳۸۴
- ۱۲- صدری ، عباس : آموزش فنی و حرفه ای در سال ۱۴۰۰ ، اریهشت ۱۳۷۶
- ۱۳- علاقمندان ، زمینه های اجتماعی و فرهنگی برای توسعه آموزش های فنی و حرفه ای دختران ، انتشارات آموزش و پرورش ، تهران ۱۳۸۰
- ۱۴- گلابی ، سیاوش : پژوهشی در برنامه ریزی آموزشی ، انتشارات فردوس و مجید ، ۱۳۷۰.
- ۱۵- کاظمی ، نعمت .. : نیاز محور کردن آموزش و پرورش ، فصلنامه کوچ شماره ۱۱ بهار ۸۶

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

- ۱۶- محمودی ، روح .: گذری بر نقش زنان در اقتصاد عشایر ایران ، فصلنامه عشایر ، شماره ۴، ۱۳۸۴
- ۱۷- محسن پور ، بهرام : برنامه ریزی آموزشی ، انتشارات مدرسه ۱۳۷۶
- ۱۸- منصوری ، مسعود : همسویی آموزشهای رسمی فنی و حرفه ای با نیاز های بازار کار به عنوان ضرورتی در فراگرد توسعه صنعتی ، ۱۳۸۰
- ۱۹ - نخودچی ، جواد : عوامل موثر در ترک تحصیل دانش آموزان عشایر آذربایجان شرقی ، با نظارت لطف اله عباسی ، فصلنامه کوچ ، شماره ۹، پائیز ۱۳۸۵
- ۲۰- آشنایی با برنامه ریزی تحصیلی - شغلی (نظری ، فنی و حرفه ای ، کاردانش) وزارت آموزش و پرورش . آشنایی با رشته ها و هنرستانهای فنی و حرفه ای و کشاورزی ، سازمان آموزش و پرورش آذربایجان غربی ، معاونت آموزش و پرورش نظری ۱۳۸۶
- ۲۱- کتاب کارآفرینی آموزش و پرورش برای رشته های کاردانش ۱۳۸۴

Studying the position of education organization of West Azerbaijan province in absorbing the female students of villagers and nomads to agriculture related fields of applied sciences and technology system and promotion of entrepreneurship

Abstract;

Prodigious power of Iranian women (citizens, villagers, nomads) must be regarded in order to achieve growth and development in relationship with the present living methods of Iranians. Planners must profit from their innovative thoughts as they constitute half of the country population. Consistent and speedy evolutionary processes of today's life at the beginning of the third millennium are highly in need of innovation and entrepreneurship. Regarding the social , economical and cultural situation of the province , giving importance to skill training schools and their related fields and linking the two working and knowledge gaining cultures specially between the women of villagers and nomads and in border regions is needed. This will improve the culture of entrepreneurship in today's educational society and it will be possible by training entrepreneur teachers.

In our survey, statistical society includes all of the female students of west Azerbaijan province in the educational year of ۱۳۸۵ - ۱۳۸۶ , with the number of ۶۹۱۱۸ students. We have used random and sorting sampling method by separating the theoretical and skill related fields. We chose ۵۰۰ students by using the Kokeran formula. This was done after collecting the data by using the lickert questionnaire and SPSS statistical - software method. Descriptive method was the base.

Could villager or nomad women without necessary capabilities for gaining skills of living in areas of deciding , innovation , being informed of their legitimate rights , earning money and

همایش ملی ایده‌های کارآفرینانه و فرصت‌های جدید کسب و کار

having mental health specially in cases of polygamy have an effective role in their own part? Is there entrepreneurship in training the students in order to cope with today's developed world?

It is essential to create new fields specially the ones that are skill related (agriculture and animal husbandry sectors) in our education system and establish profitable economical units regarding entrepreneurship and economical needs of the society. We must work well in order to promote the culture of the society on educating the female students. Scientific methods should be mixed with the traditional ones , as the numeral of female villager and nomad students in west Azerbaijan province passing from high school to pre university degree has decreased because of working in farms and some cultural factors.

Key words: skill based education system - entrepreneurship- educational need - cultural development - tendency

Archive of SID